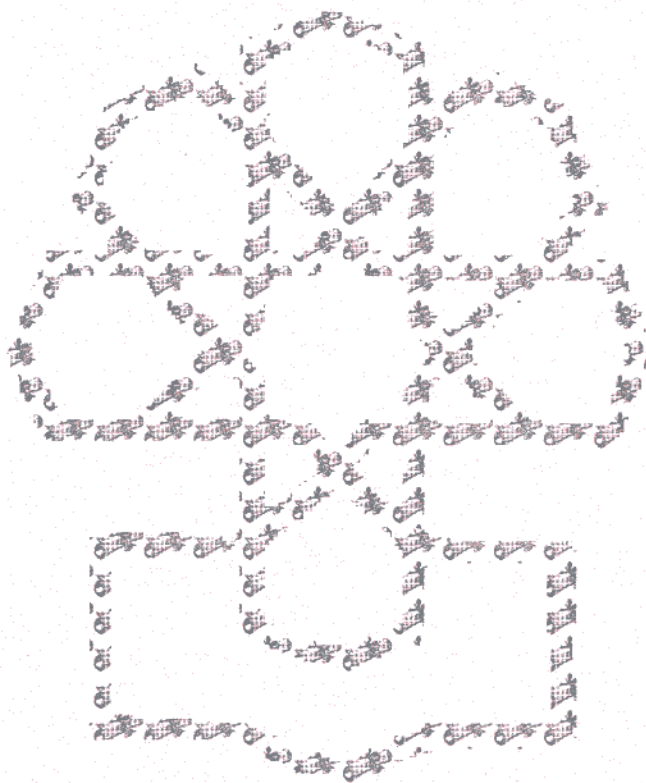

مروری بر تنگناهای آموزش و پرورش

معاونت پژوهشی

تیر ۱۳۷۶

کار: گروه (۱) خدمات پژوهشی

کد گزارش: ۳۲۰۲۵۸۹

مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد و کتابخانه ملی
شماره: ۲۰۸۵
تاریخ: ۷۲، ۵، ۶

مروری بر تنگناهای آموزش و پرورش

کد گزارش: ۳۲۰۲۵۸۹

۱- آموزش و پرورش کشور با تنگناها و نارسایی های مختلفی روبه روست که یکی از مهمترین آنها کارایی درونی نظام آموزشی کشور است. بدون تردید افزایش میزان کارایی درونی نظام آموزشی به قوت و قدرت ظرفیت های مدیریت و سازماندهی تشکیلاتی کارا در نظام آموزشی بستگی تام و تمام دارد. اگر مدارس و ظایف خود را به خوبی انجام نمی دهند و از نهادهای آموزشی به خوبی استفاده نمی شود، بخشی از این نابسامانی ها و نارسایی ها ناشی از آن است که اولاً ساختارهای تشکیلاتی آموزش و پرورش کارایی لازم را ندارند و ثانیاً مدیریت های مجموعه ضعیف عمل می کنند.

۲- به طور کلی عوامل مؤثر و مهم محدود کننده کارایی ساختارهای سازمانی و تشکیلاتی نظام آموزشی به شرح زیر است:

- ساختارهای سازمانی و تشکیلاتی غیر کارا و نامتناسب؛

- پرورش نیافتن مهارت های مدیران؛

- توجه نداشتن به توسعه و ایجاد ظرفیت های مدیریت نظام آموزشی؛

- فقدان نظام نظارت و ارزشیابی از عملکرد مدیریت نظام آموزشی؛

- نارسایی سیستم های اطلاعاتی و آمار در زمینه کارایی مدیریت و نظام آموزشی.

۳- از نارسایی های عمده دیگری که در سیستم آموزش و پرورش به چشم می خورد، عدم موفقیت نظام آموزش و پرورش در جهت پرورش و تربیت دانش آموزان مؤمن و معتقد و پرورش جنبه های فرهنگی رفتار دانش آموزان و تعمیق معرفت دینی و تقویت نظام ارزشی اسلامی در آنان است. اعتقاد و گرایش به خدای تعالی و مذهب فطری انسان است. بنابراین زمینه لازم برای ایجاد خود انگیزش، تمایل و انگیزه برای هدایت افراد فراهم است. و زحمت اتخاذ روش های درست هدر نمی رود. بررسی و شناخت این روش ها بر عهده نهادهای فرهنگی جامعه است که زیربنایی ترین این نهادها، نهاد آموزش و پرورش می باشد که عهده دار آموزش عمومی کشور است. در این رابطه برای تقویت روحیه خداپرستی در دانش آموزان و صیانت از ارزش های اسلامی لازم است؛ حیطه های آموزشی مذهبی گسترش یابد، در تنظیم و تدوین کتاب های دینی مقاطع گوناگون تحصیلی دقت لازم به عمل آید. بر دو نقش اساسی آموزش و تربیت در آموزش های دینی دقت و تأکید بیشتر به عمل آید. به جنبه های کاربردی دین در آموزش های مذهبی توجه بیشتری شود. به ارزش گذاری شعائر الهی از طرف اولیا تأکید شود و ...

۴- از تنگناهای دیگر نظام آموزش و پرورش کشور مسئله مشارکت مردم است. باید توجه داشت مهمترین مسئله در مفهوم مشارکت مردم، همکاری همه جانبه آنان در امور آموزش و پرورش است. صرف طلب پول از مردم و کمک های مالی آنان را نمی توان مشارکت نام نهاد. مشارکت زمانی مفهوم پیدا می کند که مردم داوطلبانه و آگاهانه خود را در تصمیم گیری ها و اقدامات آموزشی شریک بدانند و فعالانه در آن شرکت کنند و میان نیاز خود و جامعه و مسئولان و دست اندرکاران تضاد و تباینی نبینند. در این رابطه انجمن اولیا و مربیان می توانند نقش مؤثرتری در جلب مشارکت های مردمی ایفا کنند به شرط آن که زمینه های لازم شرکت فعال مردم در آموزش و پرورش قبلاً فراهم آمده باشد.

۵- از دیگر نارسایی‌های عمده نظام آموزش و پرورش کشور تمرکزگرایی است. تمرکزگرایی منجر به عدم انعطاف و کم توجهی به مقتضیات اقلیمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مناطق مختلف در مقررات و شیوه‌های اجرایی و آموزشی می‌گردد. در این رابطه باید بر سیاست‌گذاری متمرکز تأکید شود، لیکن به استان‌ها و مناطق کشور اختیارات متناسب برای برنامه‌ریزی و امور اجرایی واگذار گردد.

نیروی انسانی آموزش و پرورش از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر این نهاد مهم است. در این رابطه در برنامه‌ها و روش‌های مناسب برای انتخاب تربیت و ارتقای نیروی انسانی شامل معلمان و کارکنان پشتیبانی، نارسایی‌های عدیده‌ای به چشم می‌خورد، که برای رفع آنها باید به برنامه‌های تربیت معلم اولویت بیشتری داده شود و باز آموزشی مستمر معلمان در دستور کار قرار گیرد. همچنین با برگزاری دوره‌های آموزشی خاص و سازماندهی‌های لازم برای ترغیب افراد لایق جهت قبول سمت‌های مدیریتی، نسبت به تربیت مدیران لایق اقدام شود.

۶- مسئله مهم دیگری که فراروی آموزش و پرورش کشور قرار دارد پرورش استعدادها و خلاقیت‌هاست. نظام آموزش و پرورش باید با اتخاذ سیاست‌هایی نظیر بازنگری در محتوا و شیوه‌های برنامه‌های درسی، تغییر روش‌های یادگیری و تدریس مبتنی بر علم روان‌شناسی، بهبود کیفیت دوره‌های تحصیلی و ارتباط بیشتر آن با علاقه دانش‌آموزان و محیط آنان، افزایش کیفیت تدریس معلمان و غیره نسبت به پرورش استعدادها و خلاقیت‌ها با کارایی بیشتری عمل کند. برای تحقق آموزش ابتدایی برای کلیه کودکان لازم‌التعلیم نیز که متأسفانه هنوز به‌طور کامل تحقق پیدا نکرده است؛ لازم است برنامه‌های اجرایی لازم به موقع تهیه شود.

۷- رفع محرومیت‌های آموزشی از دیگر تنگناهای آموزش و پرورش است. در این رابطه آموزش و پرورش باید سهم بیشتری از منابع دولتی را به مناطقی که از نظر آموزشی عقب افتاده‌ترند اختصاص دهد و به تفاوت‌های اقلیمی در برنامه‌ریزی‌های آموزشی توجه نماید و تقویت بنیه علمی دانش‌آموزان مستعد مناطق محروم را در اولویت برنامه‌های خود قرار دهد.

۸- مسئله اشتغال و بیکاری جوانان نیز از جمله مسائل آموزش و پرورش است که در کنار ارگان‌های دیگر باید در صدد حل این مشکل باشد. نظام آموزش و پرورش کشور با گسترش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رسمی و غیررسمی و بهبود کیفیت این آموزش‌ها می‌تواند در راستای حل این مشکل گام‌های اساسی بردارد. البته انطباق محتوای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با نیازهای مهارتی مشاغل باید حتماً صورت گیرد. همچنین در سازمان و تشکیلات آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشور یک بازنگری اساسی باید به عمل آید و هر جا که لازم است فراگیری آموزش‌های لازم برای اشتغال به کار در مشاغل و حرف تعیین شده الزامی گردد.

۹- به طور کلی آموزش و پرورش کشور با تنگنایی رو به روست که خلاصه‌ای از آنها گفته شد، لیکن نباید از نظر دور داشت که اشتیاق عمومی مردم برای آموزش و وجود سنت‌های مذهبی و فرهنگی مساعد برای آن عامل مهمی است که نظام آموزش و پرورش کشور برای رفع نارسایی‌های خود باید از آن بهره کامل را ببرد.

۱۰- پیشنهاد می‌نماید در داخل خود وزارت آموزش و پرورش یک گروه مطالعاتی تشکیل شده و در مورد سیاست‌های آموزش و پرورش و دلایل عدم توفیق کامل آن در تربیت انسان‌های خداجوی شایسته نظام جمهوری اسلامی و موانع عمده در روش‌های اجرایی و برنامه‌ریزی آموزشی مطالعه نماید تا انشاء... با استفاده از نتایج مطالعات این گروه، نظام آموزش و پرورش بتواند گام‌های عمده‌ای در راستای حل مشکلات خود بردارد.